

Iz toga slijedi da je šteti pridonijela i nesposobnost broda za očuvanje tereta. Unatoč tome sud je brodara proglasio odgovornim. Iz ovoga se dađe zaključiti da sud smatra da se brodar ne može pozivati na nesposobnost broda za očuvanje tereta, kao na razlog svoje ekskulpacije, ako se šteta mogla izbjeći potrebnom brigom za teret. Cini nam se da je i ovo stajalište prihvatljivo.

B.J.

OKRUŽNI SUD, Livorno

Presuda od 15.X 1967.

Ditta R. Pagnan e figli
c/a Ditta Rocco Giuseppe
& figli e Soc. di naviga-
zione Dani & C.

Kupoprodaja CIF s Rye terms - Prijevoz stvari morem - Odgovornost brodara i prodavaoca - Stojnice i prekostojnice - Vlažnost kukuruza - Brodar je odgovoran za štetu na teretu ako ne dokaže da je šteta nastala iz razloga za koje on ne odgovara - Brodar je odgovoran za štetu koja je nastala na teretu zbog povišene temperature kojoj je izvor stroj, ako su zaštitne mjere bile nedovoljne, premda je zapovjednik tokom prijevoza poduzimao moguće mjere za potrebnu ventilaciju - Stojnice ne teku za vrijeme kad se nije moglo krcati odnosno iskrcevati iz razloga koji se ne mogu pripisati krcatelju ili primaocu - Ako je u ugovor o kupoprodaji CIF unesena klauzula Rye terms, klauzuli CIF treba dati prednost - To znači da prodavalac nije kupcu odgovoran za štete koje nastanu nakon što je roba ukrcana u brod - Vlažnost kukuruza od 14-14,5% tolerantna je za prijevoze između Amerike i Italije

Kupac je od prodavaoca kupio iz Argentine 5.000 tona kukuruza pod uvjetima kupoprodaje CIF Genova/Livorno. U ugovoru je bila navedena klauzula Rye terms. Kad je roba stigla na odredište bilo je utvrđeno da je teret koji je bio ukrcan u skladištu br.3 pokvaren fermentacijom tako da je upotrebljiv samo za životinjsku hranu. Budući da su nadležni organi nakon pregleda robe zabranili iskrcaj dijela tereta koji je bio pokvaren, sam iskrcaj se zategao i brod je pao u prekostojnice.

Na temelju ovoga činjeničnog stanja nastao je spor između zainteresiranih stranaka. Tužitelj je kupac, a tuženici brodar i prodavalac. Tužitelj naime smatra odgovornim/jednoga i drugoga. Brodara zbog toga što njegov brod nije

bio prikladan za očuvanje tereta, a prodavaoca iz razloga što je predao na ukrcaj teret koji, po svojoj vlažnosti, nije bio sposoban za prijevoz. Osim toga prema stajalištu tužiteljevu prodavalac je odgovoran i za štetu koju je prouzrokovao brodar i to s obzirom na gore navedenu klauzulu na temelju koje je prodavalac preuzeo na sebe obavezu da će roba stići na odredište u ispravnom stanju.

Sud je brodara proglasio odgovornim u smislu tužbenog zahtjeva, a prodavaoca oslobodio dužnosti naknade štete. Bitni razlozi suda jesu slijedeći:

Tokom postupka dokazano je da je prilikom ukrcaja kukuruza u brod njegova vlažnost iznosila 14,2%. Za prijevoz ove vrste robe iz Argentine u Italiju vlažnost iznosi 14-14,5%. Prema tome nije tačna tužiteljeva tvrdnja da kukuruz u času ukrcaja nije bio u ispravnom stanju.

Prema stajalištu suda na temelju ovako utvrdjenog činjeničnog stanja za štetu je odgovoran brodar. On bi se mogao osloboditi svoje odgovornosti dokazom da je šteta nastala iz razloga za koje on ne odgovara. Brodar međutim ne samo da nije uspio to dokazati, već je iz rezultata postupka proizišlo da je šteta prouzrokovana njegovom krivnjom. Skladište br.3 u kojem se kukuruz fermentirao nalazio se uz prostor stroja, a od toga prostora bilo je odjeljeno jednom željeznom pregradom. Ova je pregrada zračila toplinu koja štetno djeluje na kukuruz uzrokujući njegovu fermentaciju. Da bi se to spriječilo zapovjednik je uz željeznu ogradu postavio i jednu drvenu. Vještaci su međutim ustanovili da takva zaštita nije bila djelotvorna, jer je toplina željezne ograde, unatoč postojanju drvene, prelazila u brodsko skladište. Upravo ova toplina je prouzrokovala fermentaciju. Šteta se mogla izbjeći samo jakim ventilacijom koja se mogla postići ventilacionim mehaničkim napravama, koje brod (tip Liberti) nije imao. Zapovjednik je istina učinio sve što je bilo u njegovoj moći da se teret ventilira, ali tako postignuta ventilacija nije bila dovoljna. I okolnost da je teret koji je bio smješten u drugim skladištima stigao na odredište u zdravom stanju (izuzevši jednog dijela kukuruza koji je bio uskladišten u skladištu br.4, i to u dijelu koji se nalazio uz skladište br.3) govori za to da uzrok oštećenju nije prevelika vlažnost robe u času njenog ukrcaja na brod.

Što se tiče tužbenog zahtjeva prema prodavaocu sud je zauzeo slijedeće stajalište:

Klauzule CIF i Rye terms nalaze se u međusobnoj kontradikciji. Prema prvoj klauzuli naime rizik za

robu prelazi od prodavaoca na kupca u času ukrcaja tereta na brod, a na temelju Rye terms prodavalac "jamči da će se roba nalaziti na odredištu u dobrom stanju i uvjetima." Prodavalac dakle preuzima na sebe rizik za svaku štetu koja nastane tokom prijevoza. Kod tumačenja odnosa između ovih klauzula sud prihvaća prodavaočevo stajalište prema kojemu klauzuli CIF treba dati prednost tako da Rye terms ne dolazi uopće do primjene. Dajući prednost Rye terms značilo bi prodavaoca činiti odgovornim za štetu koju on nije prouzrokovao, i koja je nastala u vrijeme kad se roba nije više nalazila u njegovom posjedu, budući da brodar nakon ukrcaja drži teret za račun kupca. Išlo bi se do apsurdna kad bi prodavalac bio proglašen odgovornim za djela koja nije izvršio ni on a ni osobe za koje on odgovara, i koja je šteta nastala izvan prodavaočeve kontrole i u vrijeme kad je on robu već predao brodaru. Kad bi se dala prednost primjeni Rye termsa značilo bi oduzeti klauzuli CIF svaki praktični značaj.

Računanje vremena stojnica sud je riješio na slijedeći način:

U ovom slučaju treba primijeniti odredbu čl.445, st.2. talijanskog Zakonika o plovidbi. Prema ovom propisu vrijeme stojnica ne teče kad je ukrcaj odnosno iskrcaj spriječen iz razloga koji se ne mogu pripisati krcatelju ili primaocu. U ovom slučaju je nedvojbeno da je do prekoračenja roka iskrcaja došlo zbog stanja robe za koje stanje, kako je gore navedeno, nisu odgovorni ni krcatelj ni primalac. Zbog ovih razloga sud je stao na stajalište da brod radi prekoračenja roka iskrcaja nije pao u prekostoynice.

(Dir.Mar.1968, str.405)

B.J.

Bilješka.- U gornjoj presudi nesumnjivo je pravno i stvarno najinteresantnije stajalište suda o odnosu klauzula CIF i Rye terms. Kako iz obrazloženja navedenih razloga proizlazi u svakom slučaju treba dati prednost klauzuli CIF, pa budući da su ove dvije klauzule u međusobnoj kontradikciji, Rye terms ne dolazi uopće do primjene. Za ovo stajalište izgleda da je, prema mišljenju suda, odlučna okolnost da je CIF klauzula kod ove vrste ugovora predominantna i da daje osnovni karakter poslu. Ima međutim stajališta prema kojima se unaprijed ne može zauzeti takvo rješenje, već treba stvar prosudjivati od slučaja do slučaja, polazeći kod toga od stajališta volje stranaka. Kod tumačenja ove volje kao putokaz može poslužiti i forma u kojoj su Rye terms unesene u ugovor. Čini nam se da je ovo drugo stajalište tačno. Ne može se izgleda nam unaprijed zaključiti da CIF klauzula u svakom slučaju ima prednost. Snaga ove klauzule osniva se isključivo

na volji stranaka kao i svaka druga ugovorna klauzula, pa tako stranke mogu unatoč upotrebi jednog tipskog formula-
ra CIF kupoprodaje dati prednost nekoj drugoj klauzuli. Dapače, čini nam se da bi Rye terms imale načelno prednost
pred CIF klauzulom. Klauzula CIF je naime općenite pri-
rode, pa služi kao osnova za prosudjivanje svih međjusob-
nih prava i obaveza stranaka. Rye terms se naprotiv odnose
isključivo na snišanje rizika tokom prijevoza, pa je kao
takova specijalnog karaktera i treba joj dati prednost u
odnosima koje ona izričito obuhvaća. Čim su stranke jednu
klauzulu umetnule u ugovor, a osobito ako se radi o klau-
zuli koja regulira jedno od osnovnih prava i obaveza kon-
trahejata, tu klauzulu treba uzeti u obzir kod tumačenja
ugovora, a ne odreći joj unaprijed svaki pravni značaj.
Ovakvim tumačenjem bi proizašlo da je prodavalac dužan
pribaviti brodski prostor, isposlovati izvozne i druge do-
zvole, osigurati robu, snositi troškove prijevoza, što sve
slijedi iz uvjeta CIF kupoprodaje, ali za razliku od tih
uvjeta prema Rye termsu mora snositi rizik za transportne
štete.

B.J.

APELACIONI SUD SJEDINJENIH
AMERIČKIH DRŽAVA (za IX okrug)

Presuda od 24.IV 1969.

Waterman Steamship Corp. c/a
Gay Cottons et al.

Prijevoz stvari morem - Brodarova odgovornost - Sposobnost
broda za plovidbu - Ulaganje dužne pažnje za osposobljenje
broda za plovidbu - Ograničenje brodarove odgovornosti -
Privity and knowledge - Brodar odgovara ograničeno i kad
je šteta nastala velikom krivnjom članova posade - Brodar
odgovara neograničeno ako je nesposobnost broda posljedica
velike krivnje brodarovih nadzornika brodova

Brođ "Chichsaw" nasukao se na Santa Rosa Island,
na obali Južne Kalifornije, na putovanju iz Yokohame u Los
Angeles, i postao je potpuni gubitak, a na teretu je nas-
tala velika šteta. Vrijeme je bilo takovo da je spriječilo
astronomsku navigaciju. Pokušano je nekoliko puta uzimanje
goniometrijskih tačaka putem radiogoniometra, koji nije
bio opskrbljen novim kompenzacionim kartama, pa su dobive-
ni potpuno različiti podaci; dubinomjer nije bio upotrije-
bljen jer je III časnik mislio da je pokvaren, budući da
ga je on pokušao upotrijebiti još dok je brod bio na Dale-
kom Istoku, ali bez uspjeha. Časnik je to tada javio zapo-